

Хальмг тохмта ўкр-малин чинринь тўргяр ясерулхмн

Дяаня болн дяаня хобтк цагт хальмг тохмта бод малд тату оныг бггдяд, тохм яслгяна кбдлмш муурсна учрар, хальмг тохмта ўкр мал эвранны тохмин сан гисн чинран геесмн. Тегяд, бдгя цагин хальмг тохмта ўкр мал багъ яста, яргъа болна, тўргяр мах зўудж яскш.

1957 джилин эклцяр мал бсглгяна дамшлтин хальмг таньгъчин станц бўрдэгдсмн. Эн станцин кўцлнь болн тўрн ўкр мал, хб бсглгяяр, малин хот-хол гаргългяр, механизациар болн мал-агърусна гем-шалтгар научн дамшлтин болн шинджлгяна кбдлмш келгн болджана.

Мана автономн таньгъч — махна мал бсглгяна ик гидг агъу болджана. Энўнлэ залгълддж, таньгъчин малчнрин бмн, хальмг тохмта мал тўргяр бсгдж, тер тохмин сан гисн чинринь ясдж-саярулх тўр зогсджана. Хальмг таньгъч зургьадгч тавн джилин сўулляр мах гаргългян 5,6 холван икдўлх збвтэг тоолла — махна тохмин мал бсглгн беринир зўуджана.

Хальмг тохмта ўкр малин нег сан чинринь — шимтэ ик мах бгх дееран, хагсу ганьта газр-усна баядлд, халун гань, догши киит, ол даагъад, газрин дегд сан биш идгт тўргяр ясдж-саярлгянд баядмн.

Мал бсглгяна дамшлтин станц, эвранны кбдлмшан екхларн, эдл-аху болгянд, эднэ специалистирт им селвг бгчяна. Негдвар, цуг эдл-аху-сар малиг тохмарнь, сан-муугъарнь йилгъдж шўўх кергтэ. Хойрдвар, малин тохминь ясдж-саярулхин тблэ хальмг тохмин сан бух олдж авх кергтэ. Гурвдвар, ода баях хальмг тохмта бухмудиг сан муугъинь халал уга, эвра эдлаху догран, бригаде хоорнд, колхозмуд, совхозмуд хоорнд сольца кех кергтэ. Эн кбдлмшиг нег тохм бичэ негдтхэ гидж кегдмн.

Мана таньгъчин „Троицкий“, „Прудовый“, „Западный“ совхозмудар, Целинн района „Родина“ колхозд, Элст балгясна Сталинэ нертэ колхозд хальмг тохмин му биш ўзлтэ мал баяна. Тегяд хальмг тохмин мал ясерулдж саярулгяна кбдлмш тўрўн болдж эн эдлахусас авн екхмн.

Хальмг тохмин малиг тохмарнь бсгдж, ясерулгяна зерглўлдж, терўнэ хацин-махинь, тўргн бслтинь яскин тблэ зйрм эдл-ахусар Америкэс авч иргдсн „Сант-Гертруд“ гидг бухин цусар тохм яслгн зурагъар халагдджана. „Сант-Гертруд“ гидг тохмин бухмуд 2,5 настадан 700-780 килограмм татна. Эн тохм шулугъар бсдж саярна. Эн бух-

мудла харгясн хальмг тохмта ўкрмўдин тугълмуд сар болсн цагтан 100-д килограмм татна. Иигдж дамшлт кедж цааранднь шинджлгн — эн хойр тохмин мал, ямаран баядлтэгъяр ягъдж бсгхин эваргъ ўзулх збвтэ.

Дакад Элст балгясна Сталинэ нертэ колхозд, Целинн района „Родина“ колхозд симментальск тохмта малин цусн хальмг тохмта малин цусла негдўлгддж, шинджлгдхмн. Эн кбдлмшин ашнь 1958 джил медгдх збвтэ.

Болв малин тохм яслгяна гол улнь — малин хот болдг. Шимтэ сан хот угагъар дулан сан баярн угагъар малин тохм ясерулдж болш уга. Тер учрар, малин хот, хаша-хаац белдлгн, газрин идгиг дигинь олдж саянар олзлгн — малин тохм ясерулгяна йилгъгч тўр билэ, болад чигн баягъэ.

Хальмг тохмта махна мал тўргяр бсглгн, терўнэ сан гисн чинринь улм цааранднь ясдж саярулгъч — ббрхн цагин эргцд амн болгяна тоод мах, ўс, тос гаргългяр Америкин Соединенн Штатсиг кўцх тбрт сан гидг дем болхмн.

Б. ЭЛЬЗЕНОВ,
мал бсглгяна Дамшлтин хальмг таньгъчин станцин зоотехник.